

شاعیر: ئارام فهتاجی
و هرگیز لە زمانی کوردییە وە بۆ ئالمانی: سەرویناز ئەحمەدی

...

من لە بنه مالھی رووان و کەسوکاری داکردنی باران و
سەوزایی،
جەنابت لە هۆزی بپینە وە و
تەورستان و
خزمی هەرە نزیکی داپلۆسین و
داتەپین و
لیژایی.

Ich stamme aus dem Geschlecht des Sprießens, des
Regens, des Grüns,
und Euer Hochwohlgeboren, aus dem Stamm des
Trennens,
der Äxte,
aus dem Geschlecht der rohen Kämpfe der Bestien,
des Abgrunds,
des Rückschritts.

من لە تایەفەی هەلبىنى ھاوار و

کەسايەتى ناسراوتان لە رەچەلەكى نووزە و
سەركوت و
پەرەپىدەرى گريان.

Ich stamme aus dem Geschlecht der lauten Schreie,
und Eure Großwürden aus dem Geschlecht der
winselnden Hunde,
der Unterdrückung, des Klagen Verbreitens.

نامناسي نا،
تۆھەواي ئەم بارانە ناناسى كە دەبارم
نابىستى نا، تۆھاوارى ئەم ئازادىيە نابىستى كە دەوترىم
تۆسىمای ئەم رەنگە نابىنى كە دەنەخشىرىم.

Du kennst mich nicht – nein,
du kennst die Luft dieses Regens nicht, in der ich
niederströme.
Du hörst mich nicht – nein,
du hörst den Schrei nach Freiheit nicht, den ich erhebe.

Du siehst nicht das bunte Antlitz,
mit der sie mich malen.

فېرىنەبۇوپى بېيىتە رەنگ و بېيىنرى
فېرىنەبۇوپى بېيىتە ئاواز و بېيىسىرى
تۆ سەرەتا نەبۇوپى تا دواترەكەى نەبى
تۆ نەزىياۋى تاڭوو بىرى
نە ولامىك بۇپى بۇ زىيان و نە ولامىك بۇ مىدىن.

Du hast nicht gelernt, Farbe zu werden und gesehen zu werden.
Du hast nicht gelernt, Gesang zu werden und gehört zu werden.
Du warst von Anbeginn nicht da, um am Ende zu sein.
Du hast nicht gelebt, um zu sterben.
Du warst weder eine Antwort auf das Leben noch auf das Sterben.

ولامى دەستەكان كە بۇ بە كەلەپچە

ولایی دهنگه کان که بwoo به سکووت
ولایی ژیانمان که بwoo به مردن
شا ئیوه چ ولامد هر ھو ھیه کی باشن!

Handschen wurden die Antwort für unsere Hände,
Schweigen die Antwort auf unsere Stimmen,
und der Tod die Antwort unseres Lebens.
Sieh nur, Welch ein großartiger Antwortgeber du
gewesen bist!

که سیمای خور بکیشی شه و گار
که سیمای ئاو بیابان
من باز جووه کەم ئاوه ها دەمکیشیتەوە.

So wie die Nacht das Antlitz der Sonne auslöscht,
und die Wüste das Antlitz des Wassers,
so löscht mein Verhörer auch mich aus.

چ شیعری کە پشتم، کە شاعیرە کەم شە للا قیکە دریز

چ ئاوازىكە دەنگم، كە ئاوازخوينە كەم چواردىوارىيە كە
بتوووون

چ بىنده تىپەرىئىم، كە رۆيىشتىم كوناوه جەى درگايد كە
سلىلول

سەرت داخە

Welch ein Gedicht steht hinter mir,
dessen Dichter eine lange Peitsche ist.
Welch ein Lied ist meine Stimme,
deren Sänger diese Betonmauern sind.
Wie weit sind meine Schritte,
da mein Pfad ein Türspalt in der Zellentür ist.
Senk dein Haupt!

شەۋى ئەرىشىم و بەدىوارەوە دەزىم

شەۋى ئازادىم بە بەندىخانەوە

شەۋى لە خەونى بازجووھە كە مدا رۆز ئە كە مەوھ

من ھەر شەۋى لە شوينىك لە دايىك ئەبىم كە مىدىن بى

من ھەر مىدىن دەبىمە ۋيان

من هه رشهویک له تاریکییه ک[تاریکییه ک] رۆز
ئه که مه وه.

Eine Nacht bin ich Parole und lebe auf einer Mauer,
eine Nacht bin ich Freiheit über dem Gefängnis,
und eine Nacht singe ich im Traum meines Verhömers
die Morgendämmerung an.

Jede Nacht ist meine Geburt dort, wo der Tod lauert,
und jeden Tod verwandle ich in Leben,
und jede Nacht führe ich in der Finsternis
zum Tag.

ئه وانهی ده یانویست دان به کاره کانما بنیم، ئه وه تا دانی
پیدا ده نیم:

که ده مويست شوینی خۆر پیشان بدهم
جىگاي رووناکى بۆ هه موan دهربىخەم
كارىك بکەم خەلکى بىزانن تارىكى تا كويى ڦەنگەكان پەلى
كىشاده.

Diejenigen, die wollten, dass ich gestehe –
nun hört mein Geständnis:
dass ich den Ort der Sonne zeigen wollte,
dass ich wollte, dass alle wissen, wo das Licht ist,
dass ich zeigen wollte, wie weit die Dunkelheit

in die Farben gedrungen ist.

من دیواریکم ئىعتراف ئەكەم ئەمەوى رابوھستم
درەختىكىم ئىعتراف ئەكەم ئەمەوى بروئىم
من ھەناسەيە كم ئىعتراف ئەكەم ئەمەوى ھەناسە
بکىشىم

Ich bin eine Mauer – ich gestehe, ich will stehen.
Ich bin ein Baum – ich gestehe, ich will wachsen.
Ich bin ein Atemzug – ich gestehe, ich will
emporsteigen.

شا چ تاوانبارىكىم جەنابى بازجۇو!
ئەمەوى خانووهكانى شار دیوارەكانىان لەشانى يەك
بىدەن
ئەمەوى سفرەي مالەكان، ئاستى پانى و بەرینىيان
وەكۈو يەك بىز.
شا چ تاوانبارىكىم جەنابى بازجۇو!

ئەمەوی تامى دەممەن وەکوو يەک بى.

Sieh, Welch ein Verbrecher ich bin, Peiniger!
Dass ich will, dass die Häuser der Stadt
Mauern von gleicher Höhe haben,
dass die Tafeln in den Häusern
gleich weit und breit sind.

Sieh, Welch ein Verbrecher ich bin, Peiniger!
Dass ich will, dass unser aller Mund
den gleichen Geschmack hat.

من دانى پىدا دەنئىم كە وتووەمە: بەندىخانە دىلەمان
دەكەت!

بىابانىش تىنۇو!

من دانى پىدا دەنئىم كە وتبىيەت ھەندى سفرە ھىىند پان
و زلن، جىيگاي زورىك سفرەيان تەنگ كردووھ
دانى پىدا دەنئىم كە وتبىيەت ناوى تۆ بازجووھ و
ئەم چوار دیوارىيەش بەندىخانە.

Ich gestehe, dass ich gesagt habe:
Das Gefängnis sperrt uns ein,

und die Wüste macht uns durstig!
Ich gestehe, dass ich gesagt habe:
Manche Tische sind so riesig,
dass sie vielen anderen Tische den Platz einengen.
Ich gestehe, dass ich gesagt habe:
Dein Name ist Peiniger
und diese vier Wände sind ein Gefängnis.

شا چ تاوانباریکم که ناوی شته کان ده زانم و من هه ر به
زولم ئه لیم زولم

من هه ر به سته مکار ده لیم سته مکار
به برينه کانی سه ر جه سته شم ده لیم ئه شکه نجه.

Sieh, Welch ein Verbrecher ich bin,
da ich die Dinge bei ihrem Namen nenne:
Unrecht als Unrecht bezeichne, den Unterdrücker als
Unterdrücker
und die Wunden meines Körpers als Folter.

شا چ تاوانباریکم که ده زانم که له پچه ده ستمان
ده به ستيته وه و
گولله، ده مانکوژی.

Sieh, Welch ein Verbrecher ich bin,
dass ich weiß: Handschellen fesseln unsere Hände,
und Kugeln töten uns.

ئىمە كە سەرمان داناوه ئىۋە لە سىدارەى بىدەن
كە دەستمان داناوه ئىۋە كەلەپچەى بىكەن
كە چاومان داناوه چاوبەن
ئىمە كە سىكمان داناوه بىرسىيمان بىكەن
كە ژيانمان داناوه بىمانكۈژن.

Wir, die wir unsere Köpfe hingelegt haben, damit ihr sie am Galgen aufhängt,
unsere Hände euch gereicht, damit ihr sie in Fesseln legt,
und unsere Augen, damit ihr sie verbindet.
Unsere Mägen haben wir zugelassen,
dass ihr sie hungern lässt,
unser Leben, damit ihr es nehmt.

ئىمە كە داما ناوه ئىۋە ئە و تەورانە بن كە دەپىنە وە،
ئە و فىىشە كانە بن كە دەپىكەن،

ئەو خوینانەش ئىمە بىن كە دەرىزىرىپىن.

Wir haben zugelassen,
dass ihr die Äxte seid, die uns fällen,
die Kugeln, die auf uns zielen,
und das Blut sind wir, das vergossen wird.

تۆئەتوانى بىيىتە شنۇود و تۆنى دەنگە كان بۆ بىدەنگى و
خەفە كىردىن تۆمار بىكەى

بىيىتە ھەندى و شە و وە كۇو "وسىس" بەلاسەرۇو
ھەر دەنگىكە وە كې بىكەى

تۆئەتوانى بىيىتە ئەنگوستىك پەنچە بۆ راپۇرت لېدانى
دەستە كان بىكىشى

تۆئەتوانى بەشىك لە و تەورە بى كە درەختە كان پىشانى
بىرلانە و بىدەن

جىنسىكى باش بى بۆئە و تەنافە ئىمە پى بىدەن لە
سېدارە و نەقرىتى

يان ئەو ھەنگاوانە بى كە راپۇرتى جىپىيكانى ئىمە بىدەيتە
دۇزمۇن

ئەو خانووه زەلیلە بى لە پەنا و دالىدەدانا بىرۇوخىي
بەسەرمانا

ئەو دەنگە كزە كە ئەيەوى بلى لە كام گەرروو ئاوازەكان
لەدايىك بۇون و كى يە كە مىجار وقى با ئەم سرۇودە
بخوينىن، فاشى بىكەي.

Du kannst ein Lauscher sein,
der unsere Worte aufzeichnet.
Worte sein, die wie ein „Psst“ Stimmen zum Schweigen
bringen.
Du kannst ein Finger sein,
der die Hände denunziert.
ein Teil jener Axt sein,
die den Bäumen das Fällen zeigt.
Du kannst ein festes Seil sein,
das uns am Galgen hängt und nicht reißt,
Oder jene Schritte,
die unsere Spuren dem Feind verraten.
Du kannst jenes schwache Haus sein,
das über uns einstürzt, wenn es Zuflucht geben soll.
Oder jene schwache Stimme,
die verrät, aus welcher Kehle die Lieder geboren
wurden,
und denjenigen preisgibt, der zuerst sagte:
„Singt dieses Lied.“

رهنجي ئاشكراپون له نهينييەكانمان بدهى
 تو ئه تواني هەر ھەموو ژيانى ئىمە، له كاسەيەك
 بلىسيتەوە و باش بحەپىنى
 يان لهو دەمۇپلانە بى فۇو له چاي ئەم و ئەو كەي

Du kannst die Farbe sein,
 die unsere Geheimnisse enthüllt.
 Du kannst unser ganzes Leben
 aus einer Schale lecken und laut bellen.
 oder eines jener Lippenpaare sein,
 das den Tee anderer kühlen.

لهو بلووک و سيمانانەي، بپارىتەوە له دیوارى
 بەندىخانە بەكار بىرىنى.

لهو تارىكىيانەي حەز بکەي ژوورى ئەشكەنجهى
 شورپىشگىرىنىك تارىكاوى بکەي.

يان ئەو برسىتىيانە بى، تەنگى بە سفرەي مالە
 بچووکە كان ھەلچنىوھ.

Du bist der Beton und der Zement,

der darum fleht, in Gefängnismauern verbaut zu werden.

Die Schwärze,
die gerne die Folterkammer eines Revolutionärs verdunkelt.

Die Hungersnot, die die kleinen Tische der Häuser in die Enge treibt.

من ده زانم تو پیت خوشه ئه و ئازارانه بی،
بەشمەینەتىك پىوهى بىنالىنى

ئه و بەتاڭيانە ئىفارانى كاسېكارىك پەكتە وە

تو پیت خوشه تۆنۈ دەنگى ئه و بازجۇوه بى بەسەرمانا
دەقىرىنى

ئه و فييغانە زمانى كوردى بى، خيانەت بە رېنۋەس و
رېزمانى ئە كا

ھىلى ئه و سنورە بى نىشتمانىك داگىر ئە كا!

Du bist die Arbeitslosigkeit, die die Taschen eines Arbeiters
bei Abenddämmerung leert.
Und ich weiß, du willst
die Stimme des Peinigers sein,
die über uns schreit.

Jene Verben der kurdischen Sprache sein,
der Verrat an der eigenen Grammatik begehen.
Jene Linien einer Grenze,
die ein Land besetzen!

به‌لام

که که‌س نه‌ما بژی، ئیتر ژیان‌تان بۆ چیه؟!

Aber –
wenn niemand mehr bleibt, um zu leben,
wozu braucht ihr dann noch das Leben?!

تو و ئه‌وان پیکه‌وه بکه‌ریک بن هه‌ولی جیبه‌جی کردنی
فیعلی مردن له ژیانا بدهن
ئیمه‌ش ولامی پرسیاریک که قده‌غه کرا له‌م ده‌قه‌دا
حوزووری بی

Du und sie, ihr seid das Subjekt des Verbs „Sterben“ im Leben,
und wir werden die Antwort auf jene Frage sein,
deren Anwesenheit in diesem Text verboten wurde.

من ده زانم که هی نوره ئازادی دیت:

که هه مهو بەندیخانە کان پر بون لە بەندى

من ده زانم که هی دروشمه کان ده رده کهون:

که هه مهو دیواره کان بەرز بونه وە

که هی زنجیرە کان ده قرتىن:

که هه مهو ده سته کان زرپەيان هات

که هی دیتن ده ست پى ده کات:

که هه مهو چاوه کان چاوبەن کران

Ich weiß, wann die Freiheit an die Reihe ist:

Wenn alle Gefängnisse voller Gefangener sind.

Ich weiß, wann die Parolen sichtbar werden:

Wenn alle Mauern höher sind.

Ich weiß, wann die Ketten zerreißen:

Wenn das Klirren der Handschellen von allen Händen widerhallt.

Ich weiß, wann das Sehen beginnt:

Wenn alle Augen verbunden sind.

وه ک ته قینه وهی ده نگ له گه روودا
 وه ک به خور دا کردنی فرمیسک له چاواندا
 وه ک به رزبونه وهی به شیک له سه مفونیا یه ک
 زهق بونه وهی ره نگیک له تابلؤیه کدا
 وهها خیابانه کان پر ده بن له خرقوشان
 دره خته کان پر ده بن له ریوان
 وهها بارانه کان داده که نه باران و
 ئازادی دهست پی ده کات
 له په نجه ره کانه وه ده بیتیه ته ماشا و
 له هه واوه ده بیتیه هه ناسه و
 له ئه شکه نجه گا کان ئه بیتیه حه سانه وه و
 له سفره کان ئازادی ئه بیتیه نان.

Wie eine Explosion einer Stimme in der Kehle,
 wie ein plötzliches Tränensturm aus den Augen,
 wie der Höhepunkt eines Abschnitts einer Symphonie,

wie das Hervortreten einer Farbe auf einer Leinwand –
so werden die Straßen von Tosen erfüllt,
die Bäume von Wachstum durchdrungen.
So werden die Regenfälle wieder niederkommen,
und die Freiheit wird ihren Anfang nehmen.
Sie wird in den Fenstern sichtbar,
und sie wird geatmet in der Luft, und sie wird Trost in
den Folterkammern,
und auf den Tischen zu Brot werden.

وەھا رۆژیک رۆژنامە کان دەبنە بەسەرھاتى رۆژە کان و
رووبارە کان دەبنە رېيگەی تىپەرینى ئاوه کان
رۆژیک دەتەقىنە وە ئە و رووانانەی ماتىل كرابۇون
ئە و ئاوازانەی خەفە كرابۇون
ئە و دەستانەی كەلەپچە كرابۇون
ئە و ئازادىيانەی دىيىل ...

So werden die Zeitungen eines Tages die Geschichte
der Tage erzählen,
und die Bäche, die Durchgänge des Wassers waren,
werden eines Tages explodieren.
jene zurückgelassenen Knospen werden erblühen,
jene Lieder, die erstickt waren, jene Hände, die
gefesselt waren, jene Freiheiten, die

gefangen waren....

رۆژیک ده تەقینە وە و شە کان
ئە و شاعرانەی کوژرابوون شیعرە کانیان ده زین
رۆژیک ده تەقینە وە دەنگە کان
ئە و گە رووانەی خەفە کرابوون، ئاوازە کانیان ده زین
رۆژیک ده سەت پى دە کاتە وە ژیان.

Eines Tages werden die Worte explodieren,
jene Dichter, die getötet wurden, werden ihre Gedichte
leben.

Eines Tages werden die Stimmen explodieren, jene
Kehlen, die erstickt wurden, werden ihre
Lieder leben.

Und eines Tages wird das Leben neu beginnen.

ئە و مروقانەی لە سیدارە درابوون مروقايە تىيان ده زین
رۆژیک ناوى ئىيۇھ ئاسايى دە بىتە وە و
دە چىتە وە رىزى ھە مىشە بى خۆى كە مىدنه و

ئىمە سەرەخۆشى لە زۆلم ئەكەين كە تەواو بۇو،
 لە چەوسانەوە كە مىد
 لە ئەشكەنچە كە ھەتىو كەوت
 لە بەندىخانە كە خاپۇور بۇو
 سەرەخۆشى لە مىدەن ئەكەين كە مىد.

Jene Menschen, die gehängt wurden, werden ihre
 Menschlichkeit leben.
 An dem Tag, an dem eure Namen ohne Stottern
 ausgesprochen werden, und er wird
 zurückkehren zu seiner ewigen Reihenfolge- dem
 Sterben,
 werden wir dem Unrecht kondolieren, dass es zu Ende
 ist,
 der Ausbeutung, dass sie gestorben ist, der Folter, dass
 sie verwaist ist,
 dem Gefängnis, dass es nicht mehr existiert, und dem
 Tod, dass er gestorben ist.

شا من و بازجۇوه كەم چەن لىك دەچىن، كە دەستمان
 بە دەلاقە دەگا:
 ئەو دەيەۋى پىوهى بىدا و

من دهمه‌وی بیکه‌مه‌وه

من و بازجووه‌که‌م شتیکمان هه‌یه ئه‌وی ترمان نیه‌تی:

ئه‌و تاریکی له گیرفانیا‌یه و من نیه‌سم

من رووناکی له گرفانما‌یه و ئه‌و نیه‌سی

ئه‌و به ده‌میک ده‌نگ خه‌فه ده‌کا

من به ده‌میک ده‌یلیم‌وه

ئه‌و به ده‌ستیک ده‌بیه‌ستیت‌وه

من به ده‌ستیک ده‌یکه‌مه‌وه

ئه‌و به چاویک کوئیری ده‌کا

من به چاویک ده‌یخه‌مه‌وه دیتن

ئه‌و خۆر له گیرفانی ده‌نچ و

من خۆر له گیرافانان ده‌رده‌هینم‌وه

ئه‌و...ئه‌و...ئه‌و...

من...من...من...

Sieh, wie ähnlich mein Peiniger und ich sind, wenn
unsere Hände das Fenster erreichen:
Er will es schließen, und ich will es öffnen.
Mein Peiniger und ich,
jeder von uns hat etwas, was der andere nicht hat:
Er hat Dunkelheit in seinen Taschen, ich nicht..
Ich habe Licht in meinen Taschen, er nicht.
Er erstickt es mit seinem Mund, und ich spreche es mit
offenem Mund aus.
Er schließt mit seiner Hand zu und ich öffne mit meiner
Hand auf.
Er erblindet uns mit seinem Auge, und ich bringe uns
mit meinem Auge das Sehen zurück.
Er steckt die Sonne in seine Tasche, und ich hole die
Sonne aus meinen Taschen hervor.
Er... er... er...
Ich... ich... ich...